

Bewaar het Pand

Uitgave tot bevordering
van de handhaving
van de oude
Gereformeerde beginselen

Meditatie Ambtelijke praktijk
Kerkelijk actueel
Voor de jeugd Sprekend verleden

MEDITATIE

Opwekking

“Wek Uw macht op...” (Psalm 80:3)

“Ontwaakt gij die slaapt.....” (Ef.5:14)

Het werkwoord, in beide teksten gebruikt, betekent: uit de slaap ontwaken. Bovendien wordt het werkwoord ook gebruikt voor de opwekking van Christus. Deze woorden kunnen ons leiden, nu we in deze dagen weer de Reformatie herdenken. Een nuttige bezigheid, maar tegelijk een wolk die weer snel voorbijgaat. We zijn allen wel van mening dat een nieuwe Reformatie nodig is voor de Kerk van nu.

Het is benauwend dat we dit wel zeggen, terwijl het niet echt gebeurt.

In de beide tekstwoorden gaat het ook om een opwekking. Maar het eerstgenoemde vers zoekt die opwekking bij God en het tweede bij de mens. Dat is wel wonderlijk. Tegelijk is het ook leerzaam. Is het een werk van God alsook van ons, mensen? Licht de eis op uw bord of kunnen we zeggen dat de Heere het doen moet?

Wordt hier een soort samenwerking bedoeld? Nee, dat niet. Hoewel u dat misschien wel vaak denkt. Wie leeft tussen Wet en Evangelie voelt de strenge eis en ziet ook de rijkdom van vrije genade. Veel kinderen van God voelen die spanning: de wet blijft maar eisen en we kunnen toch die prijs niet voldoen. Zeker zijn er tijden dat de Heere alles voor Zijn rekening neemt, maar de eisen komen soms zo maar weer snel terug. Anderen nemen de beide genoemde schriftplaatsen niet helemaal serieus. Zij menen dat het getuigt van veel genade als we volkomen leven kunnen van Gods genade. De wet bestaat voor hen niet meer. Dus worden zij ook niet zo gekweld met allerlei geboden en vermaningen.

Missende zielen daarentegen gaan gebukt onder de zware eisen, die zij nimmer kunnen opbrengen. Weinig oog hebben zij voor het volbrachte werk van Christus. Terwijl de een antinomiaans leeft, is de ander een Remonstrant.

Maar u voelt het wel aan: de rechte geloofshouding heeft met beide plaatsen te maken. Dus: als er geen Reformatie komt, is dat geheel onze schuld. En tegelijk: als er gereformeerd gaat worden, gaat dat geheel van God uit. We moeten echt meer de eis voelen, meer onze verantwoordelijkheid beseffen. We moeten ons bekeren en geloven. Die eisen klinken ons alom in Gods Woord tegen. We moeten de wereld een scheidbrief geven en we moeten het overige dat sterven zou, versterken. Dat geldt voor de Kerk van onze dagen. Het geldt voor mij en voor u. Het is te vrezen dat we dit te makkelijk van ons afschuiven.

Nu geeft de Heere ons Zijn geboden niet met de bedoeling dat wij deze in eigen kracht gaan volbrengen. Zijn gebod moet worden tot een gebed. Naarmate de

wet ons meer onze verlorenheid ontdekt, krijgt dat gebed meer waarde. Komt er, als de Heere dat wil, zicht op het kruis van Christus. Komen we zodoende uit bij genade. Op die bergtoppen gaan we verstaan dat het alles van God komt.

Begin telkens weer bij de eis. De slapende Kerk moet wakker worden. De dode zondaar moet ontwaken. Het mag best een beetje Rooms klinken. Het werkhuis staat echt langs de smalle weg. Werk uw zaligheid! Zo alleen komt de vrijmarkt in zicht. Komt herwaarts tot Mij, allen die vermoeid en belast zijt, zo roept de Zaligmaker uit.

Opwekking blijft een moeilijk, een onmogelijk werk. Maar Christus is opgewekt uit de doden en met Hem allen die door het geloof aan Hem verbonden zijn. Dood en graf hebben Hem niet kunnen houden. Daar hebt u het bewijs dat uw graf geopend kan worden, het graf der zonde. In Hem zwaait de poort open. Hij ook stelt niet alleen de eis der volmaaktheid. Maar Hij wekt ook doden op. Meer nog: in Hem is heel de Kerk opgewekt. Zouden we dan nog kunnen en durven doorslapen? Zie dan de wet liggen in Zijn doorboorde handen. Hij heeft al die eisen voor de Zijnen volbracht. Wie dat mag geloven, krijgt moed. Hoe meer dan de eisen u kwellen, des te meer krijgt Zijn arbeid gestalte en waarde. Het gebed rijze op tot voor Zijn troon: Wek Uw macht op en kom tot onze verlossing. Verschijn blinkende.

Slapen we als Jona? De Heere gebruikt de storm om ons te wekken. Hij gebruikt zelfs de heidenen als middel.

Zo werd ook Luther wakker. Wat werd hij gekweld door de hamerslagen van de wet. Maar juist daardoor werd hij tot wat hij is geworden. De meest aangevochten monnik werd een groot Reformator, met veel moed en kracht. Dat voorbeeld wenke ons tot een nieuw leven.

Ds. P. Roos

God houdt je in de gaten!

God houdt mensen in de gaten. Misschien ken je die afbeelding wel: een groot, open Oog in een driehoek. Een oog dat je in de gaten houdt. God let er vooral op of je geen verkeerde dingen doet. Zo beleven veel jongeren de alwetendheid van God. 'Uitkijken geblazen, je bent gewaarschuwd!' God ziet alle dingen. Niets is, o Oppermajesteit, bedekt voor Uw alwetendheid. Ben jij er blij mee dat God een alziend God is en dat Hij alles ziet wat je doet? Als we in zonden leven, dan zijn we er niet blij mee. Zeker niet als we dat stiekem doen. Maar de dichter van psalm 139 was er juist wel blij mee, dat God alles ziet. Want God ziet niet alleen de zonden, maar Hij ziet ook het berouw over de zonden. En daar reageert Hij op. Zoals ook het geval was in Ninevé.

Aanvankelijk waren de mensen van Ninevé niet blij met Gods alziende Oog. De Heere had in Jona 1 gezegd dat Hij de zonde van Ninevé gezien had. En toen heeft Hij Jona naar Ninevé gestuurd met de oordeelsprediking. Maar wat gebeurde er onder die prediking? De mensen werden niet boos, ze lachten de profeet niet uit. En de koning van Ninevé liet Jona niet in de gevangenis werpen, nee hij kwam van zijn troon af. En hij trok zijn koninklijke kleed uit. En hij trok in plaats daarvan een zak aan, een dodenkleed, een rouwkleed. En hij ging in de as zitten. En hij gaf bevel aan alle mensen, dat ze moesten vasten en dat ze sterk tot God moesten roepen.

En de mensen in Ninevé zijn de dagen gaan aftellen. Als mensen tellen wij meestal graag op. Je geld, je bezittingen, je goede werken. Optellen. Hoe meer we hebben, hoe beter. Maar als je met God te doen krijgt, dan ga je aftellen. Dan ga je je dagen tellen, zoals psalm 90:12 dat zegt: *Leer ons also onze dagen tellen, dat wij een wijs hart bekomen.*

En naarmate die Ninevieten de dagen aftelden, werd de nood steeds groter. En de gebeden werden sterker. *Wie weet, God mocht Zich wenden!* Ze wisten het niet. En ze hadden het ook niet verdiend. *Ze zeiden niet: Hij moet Zich wenden!* Ze baden niet als rechthebbende mensen. Die zijn er maar al te veel.

Rechthebbend. Ik bid al zo lang. En nu wordt het tijd dat God mij verhoort.

In Ninevé hadden de mensen hun rechten verloren. En daarom zeiden ze: *wie weet God mócht Zich wenden...* Maar we hebben het niet verdiend.

En behalve dat ze in zak en as gebeden hebben, zijn ze ook aan het werk gegaan. Want God zag hun werken. Bedoeld zijn de werken van de bekering. Ze hebben zich bekeerd van hun boze weg en van het geweld dat in hun handen was. Want de bekering bestaat niet alleen uit woorden. Maar die bestaat ook uit daden. Dan komen er vruchten van geloof en bekering. Dan ben je niet alleen een hoorder van het Woord, maar ook een dader van het Woord.

Zo was het in Ninevé. En God zag dat. En Gods engelen zagen het ook. En wonderlijk. Terwijl heel Ninevé weende, waren de engelen blij. Terwijl heel Ninevé in de rouw was, vierden de engelen feest. Want de Heere Jezus zegt in Lukas 15 dat er blijdschap is voor de engelen Gods over één zondaar, die zich bekeert. Dus laat staan als er veel zondaren zich bekeren!

En kan dat nu ook van ons worden gezegd? Want niet alleen Ninevé moest bekeerd worden. Die grote en goddeloze stad. Niet alleen de wereld moet bekeerd worden. Die in het bóze ligt. Maar een kerkmens moet ook bekeerd worden.

En als je in God gaat geloven, zoals die mensen uit Ninevé, dan kun je niet meer zo rustig doorleven. Sommige mensen kunnen dat. Zo rustig zeggen dat ze onbekeerd zijn. En ze zeggen het op een manier alsof ze over het weer praten. Zo kalm en zo onbewogen.

Maar als het wordt ingeleefd, dat je onbekeerd bent, dan ga je op je knieën. En de Heere ziet dat. Het staat in de tekst. *En God zag hun werken, dat ze zich bekeerden van hun boze weg...* En dat is troostvol. Zulke mensen die God zoeken in hun zielsverdriet, zijn er blij mee dat Gods ogen de ganse aarde doorlopen. En dat niets bedekt is voor Zijn gezicht. Hoe is dat bij jou?

Ds. M.A. Kempeneers
www.bewaarhetpand.nl

Jona 3:10

En God zag hun werken.

De nood onzer kerk... en wij (I)

Kinderen zijn in de toekomstige kerk waarin Nederlands-gereformeerden en gereformeerd-vrijgemaakten fuseren welkom aan de avondmaalstafel, zo meldde het Nederlands Dagblad begin deze maand.

Enkele dagen later publiceerde het Reformatorisch Dagblad een interview met de jubilerende ds. J.B. ten Hove, hervormd predikant in Veenendaal. In de achterliggende 25 jaar heeft hij een verschuiving gezien in thema's die in de kerken de aandacht vragen. Zaken die eerder in de kring van de Gereformeerde Bond vanzelfsprekend waren, zijn dat nu minder, aldus de predikant. Zo signaleert hij –en dat zal helaas niemand verrassen– vooral beweging op het terrein van het Schriftgezag, huwelijk en seksualiteit of vrouw en ambt. Volgens ds. Ten Hove dreigt de stem van de cultuur de stem van Gods Woord te overstemmen. Maar juist in deze tijd van grenzeloze tolerantie zijn we geroepen om dicht bij de Schrift en dicht bij Christus te blijven, aldus de jubilaris.

Vrouw en ambt

Deze artikelen in de beide kranten waren te lezen in eenzelfde periode dat een Zwols gemeentelid op Twitter meldde dat zijn gemeente de dag ervoor zusters als ambtsdrager had bevestigd. Ook sprak hij daarbij de verwachting uit dat andere kerken snel zullen volgen. Deze en andere thema's die de achterliggende weken op de vergadertafels van de classes belandden, of waarover op andere plaatsen werd gediscussieerd, dringen al meer tot de vraag: hoe nu verder?

Dat is eenzelfde vraag waarover de in 1978 overleden hervormde predikant ds. A. Vroegindewey in de jaren veertig van de vorige eeuw in ander verband een lezing hield. Het kan –nu zo'n 80 jaar later– geen kwaad om een aantal aliena's uit zijn later gepubliceerde bijdrage "De nood onzer kerk – en wij" mee te nemen in het zoeken

naar antwoorden op de vraag: hoe nu verder?

"Onze Kerk verkeert in grote nood.

In de laatste jaren is er veel over die nood geschreven en gesproken. Of allen die nood wel voelen, is een vraag, die we in het midden willen laten. Dat het kerkelijk vraagstuk een brandende kwestie geworden is, zal echter niemand mij willen tegenspreken. (...)

De nood onzer kerk en wij. Hier staan twee woorden bij elkaar, die voor altijd gescheiden hadden moeten zijn: Nood en Kerk. Kerk, dat is toch eigenlijk: wat des Heeren is. (...) En toch is er volop reden om te spreken over de nood onzer kerk. Wanneer we denken aan de tijd der reformatie, toen onze kerk gebouwd werd op het bloed der martelaren, die zelfs hun leven over hadden voor de belijdenis van de enige Naam tot zaligheid, toen de kerk in de Drie Formulieren van Enigheid haar belijdenis zo heerlijk uitsprak, toen de kerk bloeide en kennelijk door de Geest des Heeren geleid werd. En wanneer we dan zien op de toestand der kerk in onze tijd, op haar diepe verval, op haar ellendige toestand in velerlei opzicht, ja dan moeten we wel spreken over de nood onzer kerk. (...)

We moeten spreken over de nood onzer kerk. Dat woord "onzer" zou er al niet moeten staan. Want dat wijst er op, dat er nog andere kerken zijn. En hier ligt ook al een stuk van de nood der kerk. Wij belijden immers met de Twaalf Artikelen één algemene, heilige, Christelijke Kerk. (...) Wanneer we de lijst van kerken en kerkgenootschappen nagaan, dan schrikken we van het grote aantal. Wat een strijd, wat een vijandschap komt op dit gebied ook openbaar. Terwijl het zou moeten wezen: één kudde onder één Herder, vinden we een droeve verdeeldheid, die ons pijn zou moeten doen, maar waar we dikwijls maar al te gemakkelijk over heen leven. (...) En door scheiding op scheiding is het kerkelijk vraagstuk dan ook niet opgelost. (...) Want die verscheuring gaat steeds door. (...)

De wereld kwam in de kerk. En zo-

als het in de wereld was, zo wilde men het ook in de kerk hebben: men moest ook in de kerk iedereen vrij laten te leren en te verkondigen wat men wilde: men wilde niet gebonden zijn aan de éne Goddelijke waarheid, aan Gods Woord waar allen voor moeten buigen. Daar mocht niet zijn één belijdenis, die allen bindt; daar mocht niet zijn één geloof, dat allen bezielt. (...)

En zo zijn in de kerk de richtingen ontstaan: van de ene kansel klinkt nu het zuivere Evangelie van vrije genade en van de andere kansel hoort men een half Evangelie en weer van een andere kansel hoort men helemaal geen Evangelie meer. (...) Wat werd de kerk verscheurd en verdeeld door partijtwisten. En in de loop der jaren zijn we er aan gaan wennen, ach, het was nu eenmaal zo, er was toch niets aan te doen. We konden alleen nog maar vechten om onze posities te behouden en zo mogelijk uit te breiden. (...)

Staat het dan met de kerk niet hopeloos? Strijden we niet voor een zaak die toch al verloren is? Ook die vragen komen aan de orde. Maar daarover DV volgende keer meer.

Ds. W.L. van der Staaij

De Heidelbergse is voluit Bijbels

Ds. J.H. Velema zei eens: De drie reformatische belijdenisgeschriften, de Nederlandse geloofsbelijdenis, de Heidelbergse Catechismus en de Dordtse Leeregels zijn onze kerkelijke papieren. Bezinning daarop leidt tot onderstreping van het gezegde. Het genoemde drietal zijn papieren van waarde. Deze papieren zijn wel oud. Ze zijn ontstaan tussen 1559 en 1619. Maar ze zijn niet verouderd. Al spreekt de belijdenis een taal uit het verleden, zij spreekt over de altijd blijvende inhoud van wat God de Heere geopenbaard heeft als vaste grond en rijkdom voor het levend geloof van de Kerk. De woorden van de belijdenis mogen dan wat ouderwets en stroef aandoen, de zaken waarover het gaat hebben en houden altijd hun betekenis. Zoals het Nieuwe Testament spreekt over het geloof van Abraham, al is Abraham eeuwen geleden gestorven, zijn geloof is voor allen noodzakelijk. Zo spreekt ook de belijdenis over het geloof dat altijd blijft. Nu heeft datgene waarover de belijdenis van de kerk spreekt twee zijden. Enerzijds is er sprake van datgene wat de Heilige Schrift zegt over Gods heilig en heerlijk werk dat Hij, God de Heere, ondanks de verschrikkelijke werkelijkheid van en door de zonde toch nog op deze aarde gedaan heeft en doet. Anderzijds spreekt de belijdenis ook over wat dit werk van God in en voor de Kerk op aarde is en waaruit zij leert leven. Er is een bepaalde manier waarop zij in Gods heilswerk mag delen en daaruit leert leven. Het wordt voor haar 'Evangelie' dat de Kerk en de enkele mens licht, vreugde, bevrijding, aanbidding geeft en leert. De mens, de zondaar, de dode mens wordt daardoor levend, een nieuw, een ander mens en mag dat steeds meer worden. Petrus noemt dit een getrokken worden uit de duisternis tot Gods wonderbaar en heerlijk licht. Dit is een werk uit God. In gemeenschap met Christus door de Heilige Geest. Bovenstaande gelezen van prof. W. Kremer in de priesterlijke prediking. Over de Heidelbergse Catechismus hebben we reeds enkele zaken aangegeven. Nu het volgende. De indeling van de catechismus. Zondag 1 gaat in op de enige troost in leven en sterven. De zondagen 2,3 en 4 wijzen op en spreken van 's mensen ellende. De zondagen 5-31 geven duidelijk weer de verlossing van de mens. De zondagen 32-52 gaan duidelijk in op de dankbaarheid die men Gode voor de verlossing schuldig is. Het eerste stuk gaat slechts over 3 zondagen. Het betekent niet dat het eerste stuk van de ellende van geringe betekenis is. In zondag 2 worden we gewezen op de Wet des Heeren als kenbron van onze ellende. Zondag 3 wijst op en spreekt over de oorsprong van de zonde. Een historisch gebeuren. Getekend en vastgelegd in Genesis 3. Zondag 4 houdt ons stil bij de straf op de zonde. Het spreken over en het belijden van de ellende neemt na zondag 4 geen einde.

Zeker wordt in de zondagen 5-31 rijk en voluit de verlossing getekend. Troostvol. Sterkend. Belijdend. Verblijdend voor allen die hun zondaar zijn beleven. En dat neemt toe. God de Vader is de Uitdenker van de zaligheid. De Zoon de Verdiener en de Heilige Geest de Toepasser. Het stuk van de dankbaarheid is geen aanhangsel, maar in de praktijk een werkelijkheid. In 20 zondagen wordt in de Heidelbergse de dankbaarheid behandeld. Er wordt gewezen op het doen van goede werken, zondag 32. Zondag 33 wijst op de waarachtige bekering. De afsterving van de oude mens en de opstanding van de nieuwe mens. De tien geboden worden behandeld in de zondagen 34-44. In de zondagen 45-52 worden we gewezen op het gebed, het gebedsleven met verhoring. Zelfs toekomst. Eeuwige toekomst. Verlicht en geleid door de Heilige Geest zijn de opstellers gekomen tot verschijning van de Heidelbergse Catechismus. Ons leerboek dat gebruikt wordt op de zondag. Wie de drie-enige God kent en belijdt kan niet leven zonder de behandeling van de Catechismus op zondag. Zo is het ook altijd geweest. Het spreken over een zondag gebeurde thuis of samen in de pastorie. Is de kerkdeur zondagmiddag of zondagavond gesloten, is er geen dienst, dan onttrekt men zich aan datgene wat men beloofd heeft. Het getrouw bijwonen van de prediking van Gods Woord. Dat dient tot sterking van het geestelijk leven. Predikanten dienen hun belofte na te komen. Ik hoop dat het niet zo is, maar ik vrees dat het ondertekeningsformulier en vanzelf de inhoud ervan niet meer gelden. Laat toch niet vergeten worden wat beloofd is. Wij ondergetekenden, dienaren van het Goddelijke Woord behorend tot de classis verklaren voor Gods aangezicht met een goed en oprecht geweten dat de Heilige Schrift het betrouwbare en door de Heilige Geest geïnspireerde Woord van God is. Ze is voor ons de hoogste norm voor ons geloof en leven. Van harte is er de instemming met de drie oecumenische belijdenisgeschriften en de drie Formulieren van Enigheid. Er is volledige overeenstemming met Gods Woord. Zo staat het in het besluitenboekje van de GS 2021.

Ds. M.C. Tanis

GENERATIES-2

Nadenkend over dit onderwerp, moest ik terugdenken aan de reeks geslachten die ik in mijn ambtelijke leven ontmoet heb. Er is in de wereld veel veranderd, maar dat geldt ook van de mensen.

Ik begin dan ongeveer tachtig jaar geleden. De meeste mensen hadden toen geen opleiding gehad. Het waren eenvoudige mensen, die echter juist wel weer heel veel van de Bijbel wisten. Bijbel en kerk bepaalden hun horizon. Er waren vrijwel nog geen auto's, de radio was wel in opkomst, maar er bestond nog geen TV. Qua omstandigheden een heel andere wereld dan nu. Standaardisering was ook nog maar nauwelijks aan de orde. Dus: men werd nog niet gekweld door de eisen waaraan de doorsnee mens nu moet voldoen. Onderwijs en media bepalen nu hoe de massamens eruit moet zien. Deze verschillen van toen en nu zijn niet gering, ook niet in de bepalende factoren voor het menselijk gedrag. Toen de Televisie opkwam, bestonden er grote bezwaren tegen dit middel. Maar de drang werd steeds groter om daar positieve kanten aan te ontdekken. Dus drong dit middel langzaam maar zeker de kerken binnen. De geschiedenis heeft de schadelijke gevolgen inmiddels duidelijk aangetoond. Het gevaar van de Televisie zagen we vooral in de verstrooiende programma's. Geweld en seks werden terecht gezien als grote gevaren voor jong en oud. Maar ook het journaal en de nieuwsgaring maken van de mens een kuddedier, dat het kenmerk vertoont van de moderne algemeenheid. Daarom waren er destijds voor de komst van de TV meer authentieke mensen, met een eigen opstelling. Zelfs allerlei radioprogramma's werden vanaf de kansel genoemd en er werd tegen gewaarschuwd. Er was ook nog vrijwel geen opdringerige muziek en de behoefte daaraan bestond nauwelijks. Kunt u zich een wereld voorstellen waarin al de moderne "verworvenheden" afwezig waren? Beseffen we wat dit betekende voor de gezinnen? Er was tijd voor ontmoeting, voor opbouwende gesprekken, voor het samen zingen rond het harmonium. Waar jongeren nu vooral bekend zijn met de keet en de disco, was het vroeger vooral de kerk en de vereniging die jongelui boeiden. Begrijp me goed: ik zeg niet dat de tegenwoordige kerkelijke jeugd zich massaal aan deze gevaren overgeeft, maar onze wereld lokt en trekt hen wel aan alle kanten. Daarbij was het een arme tijd. Producten die na-oorlogs werden genoemd, hielden het niet lang uit. En natuurlijk geen lokkende winkelramen of verleidelijke advertenties.

U kunt zich voorstellen dat de geestelijke beleving in die dagen anders georiënteerd was. Het volk van die dagen werd niet zo gehinderd door de wereldse verzoeken als onze generatie. Nu ik me deze dagen in herinnering roep, raak ik te meer onder de indruk van het grote verschil en de grote verandering die er gaapt tussen toen en nu. Begrijpelijk dat de Heere en Zijn dienst een groot stempel zetten op het geslacht van toen. Dat was wel het grootste kenmerk: meer dan nu was het geloof in God overweldigend en beheersend aanwezig. De vromen van toen waren mensen die in hart en hoofd meer ruimte hadden voor de eeuwige dingen. De eindigheid en vergankelijkheid van het leven hielden de mensen klein en dicht bij de grond. In zo'n omgeving krijgt het

geloof en het leven uit genade betekenis. Er was minder concurrentie en mededinging van wereldse verzoeken en satanische bestrijding. Ik hoef nauwelijks te zeggen dat onze jongeren en ook de ouderen nu leven in heel andere tijden. Tijden die dan wel sterk doen denken aan de verschijning van de beesten uit Openbaringen.

De mensheid van toen was even zondig en goddeloos als de mens van nu, maar de gelegenheid tot zondigen deed zich minder voor. De mensen van toen zagen er over het algemeen ook anders uit dan nu. Ik doel niet alleen op de eenvoud in de kleding. Ik heb zelf de neiging om, als ik bijvoorbeeld wandel, een glimp op te vangen van het gelaat van de mensen die je ontmoet. Je komt op straat veel mensen tegen, die een vlakke oogopslag vertonen. Anderen stralen een zeker verdriet uit en je kunt waarnemen dat ze het moeilijk hebben. En natuurlijk zijn er ook vele anderen, die de wereld in heel hun doen en laten omarmen.

Het vrome volk uit die dagen straalde menigmaal iets uit van de innerlijk doorleefde vrede. Ik werd als kind geboeid door de spontane en eenvoudige gesprekken die gevoerd werden tijdens huiselijke bijeenkomsten. Familiedagen die gehouden werden, konden meermalen getuigen van de tegenwoordigheid van de Heere. Zowel in Middelharnis als in Harderwijk hoorde ik vertellen dat de spelende kinderen op straat hun spel staakten als er een kind van God aan kwam.

Het is niet mijn bedoeling de tijden en de mensen van toen op een voetstuk te plaatsen. Ik bedoel slechts aan te geven dat onze dagen vergeleken met toen, veel meer hindernissen en blokkades opwerpen voor het geloof in God. Je kunt de kerkganger van toen en die van nu niet zo maar met elkaar vergelijken. Dit alles maakt duidelijk dat wij nu leven in de laatste dagen. En zeker, ook toen waren er schaduwen en gebeurden er heel wat goddeloosheden. En het zien van de gedecimeerde Kerk tegen deze achtergrond geeft te meer verwondering dat er ook nu nog mogen zijn die oprecht de Heere dienen, al is de uitstraling daarvan anders dan toen.

Toch moet er bij alle verschillen, wel eenzelfde lijn lopen die ons met hen verbindt. Want de Heere is gisteren en heden Dezelfde en tot in der eeuwigheid. Laten we nooit denken dat God mee verandert met de tijden. Denk aan de vraag van Eliza: Waar is de God van Elia, ja Dezelve?

Ds. P. Roos

Niet verteerd

Is het juist als da Costa in een dagboek van 25 augustus verklaart dat de brandende braambos een beeld is van Christus? Hij was in het midden van de vlammen van Gods toorn, maar werd niet verteerd, zo schrijft da Costa. Hierover kreeg ik een vraag van een lezer die stelt dat dit toch onjuist is? Christus is toch immers als het ware 'verteerd', of verbrijzeld, Jesaja 53:10, Hij heeft Zichzelf zo diep vernederd, dat Paulus het woord 'vernietigen' gebruikt, Filippensen 2:7

Inderdaad denk ook ik met u dat de brandende braambos eerder een beeld is van het volk Israel, dat als een slavenvolk de hitte van de verdrukking heeft ervaren, maar nochtans het volk van God is gebleven en niet is verteerd, zoals de vijand bedoelt. Dit beeld kunnen we doortrekken naar de Kerk door de eeuwen heen. De Kerk gaat door strijd en verdrukking heen, maar het kan ondanks het woeden van de vijand niet verteerd worden. Dat is een wonder, een heel groot wonder. De Kerk is immers in zichzelf zwak, zo teer en gering als een braamstruik, die bij het minste of geringste in brand staat en vergaat. Maar hoe Farao ook woedde tegen de Heere en Zijn volk, hoezeer koning Balak probeerde een vloek over het volk uit te spreken, hoe Haman ook van alles in het werk stelde om de Joden uit te roeien, het hielp allemaal niets. De braamstruik is niet verteerd.

Niet omdat het volk het er niet naar maakte uitgeroeid te worden, niet omdat Israel sterker zou zijn dan Farao, maar enkel en alleen om de Heere en Zijn trouwverbond.

De Heere zal ook Zijn Kerk niet laten omkomen om diezelfde reden. Om het werk van Christus Die het geheim is van Gods sparende hand. De kinderen van Jakob worden niet verteerd omdat de Heere Dezelfde blijft in Zijn verbondstrouw. Maleachi 3:6 zegt: Want Ik de HEERE, word niet veranderd; daarom zijt gij o kinderen van Jakob niet verteerd!

Dit is een wonder en wat een wonder is moet voor u en mij persoonlijk een wonder worden. En dat wordt het in de weg van het geloof, het geloof dat scherp onze afmakingen en schuld ziet en gaat belijden voor Gods Aangezicht. maar tegen die achtergrond de belovende God aanroept om Zijn genade, zodat we niet verteerd worden, zoals we waardig zijn.

Wat het volk van de Heere verdiend heeft en zich waardig heeft gemaakt wordt duidelijk op Golgotha, waar de uitgieting van Gods gramschap plaats vindt. God moet de zonde straffen. Maar eer Hij de zonde ongestraft heeft gelaten, heeft Hij die gestraft aan Zijn eigen lieve Zoon. Dat is toch onbegrijpelijk? Het ongeloof verstaat niets. Maar het ongeloof kan dit wonder evenmin doorgronden!

Ik ben het dus met de vraagsteller eens dat we bij die brandende braambos moeten denken aan het vuur van de beproeving, de slavernij en de haat van Farao en al Gods vijanden. En al laait dat vuur bij

tijden hoog op, Gods volk zal niet verteerd worden. De vijanden, zij wel, maar Gods kinderen niet. Omdat ze een Borg hebben, Die al hun schuld droeg en wegdroeg. Dan zingt de Kerk de woorden van ons Avondmaalsformulier na: Christus gebonden, opdat wij ontbonden zouden worden, Hij ontelbare smaadheden geleden, opdat wij nimmermeer te schande zouden worden, onschuldig ter dood veroordeeld, opdat wij voor het gericht Gods zouden vrijgesproken worden, enzovoort!

Tenslotte: ik heb het dagboek 'Israels verwachting' van da Costa ook en ik vind het heerlijk om erin te lezen. Maar ik weet dat onze vraagsteller er ook zo over denkt. Met een hartelijke groet en nog eens: nieuwe vragen blijven welkom.

Ds. K. Hoefnagel

DE BELIJDENISSEN VAN AUGUSTINUS (1) – DE SCHRIJVER

Meer dan een jaar hebben we in deze rubriek schatten opgedolven uit de geschiedenis van de Christelijke Gereformeerde Kerken. Aan het woord kwamen predikanten als G. Wisse, L.H. van der Meiden, F. Lengkeek, P.J.M. de Bruin, J.J. van der Schuit en W. Kremer. Hopelijk hebben de bijdragen u stof tot bezinning gegeven. En hopelijk is onze aandacht (opnieuw) gericht op de kostbare erfenis die onze vaderen ons hebben nagelaten in hun geschriften.

Eerder heb ik in een artikel al eens verwezen naar een studie van ds. D.H. Kranendonk, inmiddels hoogleraar aan het PRTS in Grand Rapids namens onze Canadese zusterkerken, over de geestelijke erfenis van enkele van deze predikanten. Het stemt me verheugd, u te kunnen melden dat – naar aanleiding van dat artikel – door kand. J. van Limbeek het plan is opgevat om deze studie te gaan vertalen, zodat ze ook in het Nederlands beschikbaar komt. Van harte hopen we, dat dat initiatief gerealiseerd kan worden!

Terug naar de Vroege Kerk

Na dat alles ga ik graag weer met u terug naar de eerdere opzet van deze rubriek: Leren van de Vroege Kerk. Het is mijn voornemen om de komende tijd Deo volente met u te gaan lezen in één van de parels – misschien wel hét hoogtepunt – van de vroegchristelijke literatuur: de *Belijdenissen* van Augustinus. In deze bijdrage een eerste inleiding op dit werk.

Allereerst iets over de schrijver. Augustinus wordt in het jaar 354 geboren in Thagaste, een plaatsje in Noord-Afrika (het huidige Tunesië). Hij groeit op in een gezin waarvan de vader, Patricius, heiden is. Zijn moeder, Monnica, is daarentegen een christin. En wat heel belangrijk is gebleken in het leven van Augustinus: ze is een biddende moeder. Jaren later zal een bisschop

het tegen haar zeggen, als ze onder tranen haar zorgen uit over de ziel van haar zoon: ‘Het is onmogelijk dat een zoon van zulke tranen verloren gaat’.

Hoewel Augustinus in zijn jonge jaren ernstige indrukken van de eeuwigheid heeft, trekt hij toch de wereld in. Hij gaat studeren in Carthago, woont samen met een jonge vrouw en streeft vooral eer en zingenot na. Tegelijk zoekt hij – net als veel jonge mensen vandaag – ook naar wat waarheid is. Daarbij raakt hij echter steeds meer in de ban van wat wij tegenwoordig een oosterse sekte zouden noemen: het manicheïsme.

Bekering

In het jaar 387 komt Augustinus tot bekering. Hij is dan een man van drieëndertig jaar. Op indrukwekkende wijze schrijft hij later over de innerlijke strijd die aan zijn bekering vooraf ging, en over de manier waarop de Heere hem tot bekering heeft gebracht. We hopen aan die passages nog uitvoerig aandacht te besteden. Enkele jaren nadat Augustinus gedoopt is – in de Paasnacht van 387 – wordt hij presbyter en weer enkele jaren daarna bisschop.

Na zijn bekering en zeker nadat hij bisschop geworden is, stelt hij zijn talent in dienst van de kerk. Hij preekt veel – niet alleen in Hippo Regius, waar hij bisschop is en zich vooral op het gewone volk richt, maar ook in de grotere stad Carthago, waar hij een ontwikkelder gehoor heeft, zodat zijn ‘Carthaagse preken’ veel langer en doorwrochter zijn. Veel van zijn preken zijn door stenografen vastgelegd en deels bewaard gebleven. Nederlandse vertalingen van deze preken zijn in de afgelopen twintig jaar met regelmaat verschenen. Wie deze preken leest, ontdekt dat Augustinus een

levendige prediker is geweest, die als het ware in gesprek gaat met zijn hoorders. Niet altijd is zijn uitleg op alle onderdelen juist – dat heeft Calvijn al aangewezen. Maar zijn theologie en diepgang zorgen er toch voor, dat men zijn preken niet snel en makkelijk aan de kant legt.

Dicteren

Behalve met preken houdt Augustinus zich ook bezig met allerlei kwesties. Al snel groeit namelijk zijn reputatie tot zo’n hoogte, dat men zich met allerlei vragen tot de bisschop van Hippo Regius wendt. Augustinus ontvangt mensen die van heinde en ver komen, en geeft hen zo goed mogelijk antwoord.

Ook houdt Augustinus zich bezig met het weerleggen van allerlei dwalingen. De dwalingen die in Augustinus’ tijd vooral bestreden moeten worden, zijn – behalve de sekte van het manicheïsme waar hij in zijn jonge jaren zelf in verstrikt raakte – het donatisme en het pelagianisme. Tegenover de donatisten verdedigt Augustinus kort gezegd, dat de kerk een dorsvloer is waarop tot de dag van de wederkomst kaf en koren te vinden is. Tegenover de pelagianen zet Augustinus uiteen, wat Gods genade betekent. Hij dicteert veel boeken, waarbij hij soms het ene dagdeel het ene boek dicteert, dan tussendoor wat mensen met vragen ontvangt, om daarna weer door te gaan met een ander boek dicteren.

Boetpsalmen

Vanwege zijn preken en geschriften staat Augustinus in latere eeuwen steeds in hoog aanzien. Bij Bernard van Clairvaux in de twaalfde eeuw,

bij Luther en Calvijn in de zestiende eeuw. Maar ook bij de oude schrijvers van de zeventiende en achttiende eeuw, die Augustinus nogal eens hun 'Oudt-vader' noemen.

In het jaar 430 sterft de bisschop van Hippo Regius. Ontroerend is

dat in de laatste weken van zijn leven aan de muren van zijn ziekenkamer de tekst van de boetpsalmen is aangebracht. Die psalmen leest, overdenkt en bidt Augustinus. De man die zoveel inzicht ontving in de leer van de genade, dat hij *doctor gratiae* (leraar der genade) werd

genoemd, is niet uitgestegen boven de gestalte van een bedelaar om die genade bidt. Mag u zich zo aan Augustinus verbonden weten?

Ds. A.J.T. Ruis

PREDIKING EN PRAKTIJK

Lezen in de brief aan de Hebreeën [16]

“Nu het woord ‘belofte’ gevallen is, weet de schrijver – geleid door de Heilige Geest – daarover nog wel het een en ander te schrijven. Zijn pen is die van een vaardig schrijver. Met lessen voor toen en heden.” Dat zijn de laatste zinnen van het vorige artikel. We zijn in ons lezen van de Hebreeënbrief aangekomen bij hoofdstuk 6, de verzen 13 en volgende.

De apostel heeft de Hebreeën vermaand, scherp vermaand [6:4-8]. Toch kon hij hen ook op positieve wijze herinneren aan hun verleden. Toen was er immers de beoefening van liefde en hoop, van geloof en lankmoedigheid [6:9-12]. Als u daarin opnieuw volhardt, dan zult u de beloften van de Heere beërven, zo troost hij hen. Hij ondersteunt deze bemoediging door terug te gaan in de geschiedenis van het volk, naar de aartsvader Abraham.

Ooit gaf de Heere aan Abraham Zijn belofte. Hoe luidde die Goddelijke toezegging? De apostel citeert Genesis 22:17a: “Waarlijk, zegenende zal Ik u zegenen, en vermenigvuldigende zal Ik u vermenigvuldigen.” [6:14]. Als de Heere die belofte aan Abraham doet, zweert Hij bij Zichzelf. De Heere geeft aan Abraham dus een belofte die Hij nog eens extra met een eed bevestigt. Er zijn meer plaatsen in de Bijbel waar we het tegenkomen, dat de Heere een eed zweert. Daarmee geeft Hij Zijn woorden een extra lading. Hij garandeert daarmee de betrouwbaarheid van Zijn belofte. Niet dat Gods beloften die zonder extra eedzwering worden gedaan minder geloofwaardig zouden zijn. Maar de Heere weet de zwakheid van het geloof van de Zijnen. Opdat ze in alle nood en aanvechting toch hun betrouwen op de Heere zouden stellen, geeft Hij – ten overvloede – er een extra bevestiging bij. Zo daalt de Heere laag af. Het is, zo schrijft de apostel “opdat wij door twee onveranderlijke dingen, in welke het onmogelijk is dat God zou liegen, een sterke vertroosting zouden hebben...” [6:18].

Maar voordat de schrijver van deze brief aan de pastorale toepassing toekomt, wijst hij eerst nadrukkelijk

op het karakter van die Goddelijke eedzwering. Als mensen een eed zweren doen ze dat bij iets wat meerder is dan zij zelf zijn. Ze zoeken de waarheid van hun woorden te bevestigen met iets dat voor de hoorder het eind van alle tegenspraak betekent. De eedzwering die onder ons gebruikelijk is, luidt dan ook: “Zo waarlijk helpe mij God almachtig!” De heilige God wordt als getuige aangeropen. Dat moet de ander overtuigen van de echtheid van mijn woord. Zo is dus de praktijk onder mensen.

En als de hoogheilige God een eed zweert? Op wie of wat moet Hij Zich beroepen? Is er iemand meerder dan Hij? Het antwoord: zo één is er niet. Daarom zweert God bij Zichzelf. Hij is niet een God die liegen zou. Hij is de betrouwbaarheid en de welgemeendheid in Zichzelf. “Het is trouw al wat Hij ooit beval. Het staat op recht en waarheid pal, als op onwikk’re steunpilaren” [Psalm 111]. Ook de dichter van Psalm 89, bezingt de trouw van de Heere. Daar betreft het Gods belofte aan David: “Mijn goedertierenheid zal Ik van hem niet wegnemen, en in Mijn getrouwheid niet feilen. Ik zal Mijn verbond niet ontheiligen en hetgeen uit Mijn lippen gegaan is, zal Ik niet veranderen. Ik heb eens gezworen bij Mijn eigen heiligheid: zo Ik aan David lieg!” Niet alleen aan Abraham en David, maar aan alle “erfgenamen der beloftenis” wil de Heere “overvloedig bewijzen de onveranderlijkheid van Zijn raad.” Daarom is Hij “met een eed daartussen gekomen” [6:17].

Zo geeft de Heere aan Zijn kerk “twee onveranderlijke dingen, in welke het onmogelijk is” dat Hij zou liegen. Twee dingen: Zijn belofte en Zijn eed. Met welk doel? De apostel schrijft het aan de Hebreeën, die met zoveel onzekerheid in hun bestaan te kampen hebben. Waartoe? Opdat zij “die de toevlucht geno-

men hebben, een sterke vertroosting zouden hebben om de voorgestelde hoop vast te houden!” [6:18]. Wat een kostbare aansporing. De Hebreëen worden gewezen op de vastheid van Gods verbond en woorden. In de bedreigdheid van hun bestaan en de ongestadigheid van hun eigen hart ontvangen ze de raad om op God te hopen. Het is niet tevergeefs om tot Hem de toevlucht te nemen. Er ligt zelfs een sterke vertroosting in. “Houdt aan, grijpt moed, uw hart zal vrolijk leven!” Wie op Hem vertrouwt, zal niet beschaamd worden. Daarom: hoop op God! Over die hoop schrijft de apostel vervolgens: “welke wij hebben als een anker der ziel, hetwelk zeker en vast is, en ingaat in het binnenste van het voorhangsel” [6:19]. De statenvertalers tekenden hierbij aan: “Dat is: waar de ziel zich mee vasthoudt aan Gods beloften, tegen alle bewegingen en stormen der wereld, gelijk een schip met Zijn anker in zee tegen alle stormen.”

Waarin is nu dit geestelijke anker der hoop vastgemaakt? In “het binnenste van het voorhangsel”, dat is: in het heilige der heiligen. Opnieuw de kanteekeningen: “dat is: de hemel, waar Christus is, zittende ter rechterhand Gods en voor ons bidt, hetwelk door de ingang van de hogepriester in het heilige der heiligen beduid werd.” Een verwijzing dus naar de priedienst uit het Oude Testament. Maar ondertussen een heenwijzing naar Christus, de grote Hogepriester, die in het binnenste heiligdom is ingegaan met Zijn bloed.” Hij heeft Gods verbond en woorden vastgemaakt door Zijn eigen offerande. De apostel besluit dit gedeelte dan ook met de woorden: “daar de Voorloper voor ons is ingegaan, namelijk Jezus, (...) een Hogepriester geworden zijnde in der eeuwigheid” [6:20]. Is er een sterker pleitgrond?

Ds. J.M.J. Kieviet

BOEKBESPREKINGEN

Dagboeken 2022

Voor Hart en Huis, Bijbels dagboek 2022, auteurs: ds. M. Baan, ds. A. van Heteren, ds. D.J. Budding, ds. H. Polinder en ds. W.A. Zondag, Uitgeverij Groen, Heerenveen, € 9,99, ISBN 978-09-8897-283-6.
Leven en licht, Bijbels dagboek 2022, auteurs: ds. M. Goudriaan, ds. K. Hoefnagel, ds. L.W.Ch. Ruigrok en ds. A. van de Weerd, ds. M. Karens, ds. J.S. van der Net en ds. J.J. van Ekeveld. Uitgeverij Den Hertog, Houten, € 8,90, ISBN 978-90-331-3098-4.
De Banier, dagboekkalender, 2022, gebonden, € 13,95, Uitgave De Banier, Apeldoorn, ISBN 978-90-8718-4582 Voor elke dag is er een korte meditatie. Verder zijn kortere of langere verhalen opgenomen, citaten en andere wetenswaardigheden.

Dr. H.F. Kohlbrugge, In de Kreupelstraat, gebonden, 150 blz., € 24,90, Uitgeverij Den Hertog, Houten, ISBN 978 90 331 3099 1.

Kohlbrugge (1803- 1875) heeft in een catechismuspraak gezegd dat al Gods kinderen opgevoed worden in de Kreupelstraat, dat is de armensteeg waar men een bedelaar blijft. Kohlbrugge wil zijn hoorders opjagen uit de verschansing van hun eigengerechtigheid en hen heendringen naar de vrijplaats van de gerechtigheid van Christus. De preken in deze prekenbundel waren al lange tijd niet beschikbaar in het Nederlands. Omwille van de leesbaarheid heeft dr. A. de Reuver de oude vertaling zorgvuldig aangepast. Ter kennismaking een citaat uit de preek over de Kananese vrouw (blz. 83) “Zij liet zich geheel teniet maken en zelfs met een hond vergelijken. Zij matigt zich niets aan, maar liet zich

door het besef van haar totale onwaardigheid toch de fontein van Christus’ genade niet afsluiten. Veeleer brak zij door alles heen en hield zij bij de Heere aan, in een ootmoed die zichzelf laat verwerpen, en in het vertrouwen dat de Heere zo rijk is aan ontferming dat Hij geheel in Zijn recht blijft, ook dan wanneer Hij aan een Kananese iets geeft wat van de tafel valt. Voor zo’n geloof staat niets in de weg, en wat er staat, wordt uit de weg geruimd. Voor zo’n geloof wordt het onmogelijke mogelijk.”

Ds. D.W. Tuinier Een baken in zee, paperback, 104 blz., € 11,90, Uitgeverij Den Hertog, Houten, ISBN 978 90 331 3102 8.

De persoon en het leven van Lot wordt beschreven. Zijn leven is een baken in zee, een waarschuwing voor de zonde en een toonbeeld van genade, de Heere bleef naar Lot omzien. Lijnen worden getrokken naar onze tijd en naar ons hart. Ieder hoofdstuk sluit af met gespreksvragen.

Ds. C. Harinck, De zekerheid van de zaligheid, paperback, 264 blz., € 19,90, Uitgeverij Den hertog, Houten, ISBN 978 90 331 3015 1.

Hoe kan ik zeker zijn van mijn zaligheid? Hoe weet ik dat ik een kind van God ben? Dat zijn vragen waar ds. Harinck op ingaat. Hij geeft weer wat de Bijbel over de zekerheid van de zaligheid zegt. Daarna schrijft hij over de zekerheid door Gods beloften, de zekerheid door de merktekenen van de gelovigen, de zekerheid door de heiligmaking en de zekerheid door het getuigenis van de Heilige Geest. Hij behandelt

VAN STAVEREN

begrafenisverzorging

Met aandacht, zorg en respect

Dag en nacht bereikbaar

(0172) 23 33 38

Wij verzorgen alleen begrafenissen

Vraag vrijblijvend het boekje
"Mijn Laatste Wens".

www.vanstaverenbegravenissen.nl
info@vanstaverenbegravenissen.nl

ook de manier waarop de Heilige Geest verzekert door de beloften, door de merktekenen en door Zijn onmiddellijk getuigenis. De auteur noemt oorzaken voor het ontbreken van zekerheid. Tenslotte wijst hij wegen aan om tot zekerheid te komen. We besluiten met het slot van het voorwoord: "Ik hoop dat dit boek de twijfelende christen mag ondersteunen, zodat men meer zal delen in de vreugde van Gods heil en nuttiger kan zijn in kerk en samenleving. De Heere moge dit werk, dat ik in mijn ouderdom nog mocht schrijven, zegenen."

Octavius Winslow, Morgengedachten, Dagelijks wandelen met God, Dagboek deel 1, gebonden, 453 blz., € 24,95 (per 1 dec. 29,95), Uitgeverij 'de Ramshoorn', Goes, ISBN 9789461152039.

De eerste druk van dit dagboek verscheen in 2000, nu ligt de 6e druk voor ons. Ter kennismaking geven we een gedeelte door van de meditatie over Jozua 3:4b 'Gijlieden zijt door dien weg niet gegaan gisteren en eergisteren' van 1 januari. "Wees niet bezorgd voor de toekomst; voor de toekomst heeft God al gezorgd en voorzien. 'O mocht dit nieuwe jaar worden begonnen met een verbroken hart vanwege de zonde, onder het kruis van Immanuël. Zie op dat kruis het hart van een liefdevolle en vergevende Vader. Wees niet bezorgd voor de toekomst; voor de toekomst heeft God al gezorgd en voorzien. 'Mijn tijden zijn in Uw hand.' Werp al uw bekommernis op Hem; want Hij zorgt voor u. Werp uw zorg op den HEERE, en Hij zal u onderhouden.' Laat het een jaar zijn van meer geestelijke vooruitgang. 'Zeg den kinderen Israëls dat zij voorttrekken.' Voorttrekken op de weg van plichten, voorttrekken op de weg van lijden, voorttrekken op de

Van de redactie

Verschijning volgende nr.

Het volgende nummer zal verschijnen D.V. donderdag 4 november 2021. Kopij graag binnen donderdag 21 oktober 2021.

Digitale ontmoetingsdag

Bij deze aflevering van ons blad treft u de weergave aan van het gesprokene op de digitale ontmoetingsdag in Rotterdam- Kralingen, 10 april 2021. We zeggen Gerdine Verschoor uit Poederoijen hartelijk dank voor het uitwerken van deze toespraken. De Heere zegene de lezing ervan.

Barendrecht

Zaterdag 9 oktober werd ds. Kempeneers bevestigd door ds. K. Visser en mocht ds. Kempeneers intrede doen in Barendrecht. We wensen ds. Kempeneers, zijn vrouw en gezin en de gemeente van Barendrecht van harte Gods zegen toe.

Dankdag

Woensdag 3 november zal het de jaarlijkse dankdag zijn voor gewas en arbeid. Er is veel reden de Heere te danken. Kerkdiensten met de gehele gemeente kunnen weer gehouden worden. Dat is niet vanzelfsprekend, maar enkel Gods goedheid en lankmoedigheid.

Moet het niet eerlijk gezegd worden dat voor velen geldt: Geslagen en geen pijn gevoeld? Geen bekering van de zonde en geen terugkeer tot God en Zijn Woord? De Heere geve voor het eerst of opnieuw ware dankbaarheid in het hart. Dat gaat gepaard met de inleving van eigen rechteloosheid en verwondering over Gods dragende en sparende goedheid.

Verhuizing ds. H. van der Ham

Medio november zal ds. Van der Ham verhuizen naar Traaij 246B, 3971 GX, Driebergen. Tel. 06-53596380 (ongewijzigd).

Tot D.V. oktober 2022 blijft ds. Van der Ham het werk onder de varenden verrichten.

CBB

'Bewaar het Pand' is voor mensen met een leesbeperking beschikbaar bij de CBB (Chr. Bibliotheek voor Blinden en Slechtienden). Tel. 0341-565499, e-mail info@cbb.nl

AvH

weg van arbeid, voorttrekken naar de eeuwige rust en heerlijkheid. De rust zal weldra worden bereikt en die heerlijkheid wacht u. Dit nieuwe jaar kan het jubeljaar worden van uw ziel, het jaar van uw vrijmaking. O heerlijke gedachte is dat voor de ziel: in dit jaar kunt u in de hemel wezen."

Trijntje Zegers- Venema, Johannes Calvin, een grote hervormer, gebonden, 138 blz., € 10,95, Uitgeverij 'de Ramshoorn', Goes, ISBN 9789461151926.

Het leven en werk van Calvin wordt in dit boek beschreven. De Heere heeft hem de ogen geopend voor de misstanden in de Roomse kerk en laten zien dat zalig worden alleen kan door het werk van Christus en niet door goede werken van de zijde van de mens. Calvin had grote betekenis in zijn eigen tijd, maar ook daarna, ja tot op heden. De Heere heeft het werk van Calvin rijk willen zegenen. Geschikt om te lezen voor alle leeftijden vanaf 10 jaar.

Ds. G.J.N. Moens, Hoe groot is Uw goedgunstigheid, gebonden, 145 blz., € 18,50 (abonnement € 13,50), uitgeverij 'de Ramshoorn', Goes, ISBN 9789461151872.

Deze bundel bevat een nieuwjaarspreek over Psalm 36:8, een preek aan het begin van het winterseizoen over Psalm 25:8, een preek bij het doen van openbare belijdenis over Psalm 86:11 en drie preken uit Psalm 84 rondom het Heilig Avondmaal.

Colofon

Dit blad wordt om de veertien dagen uitgegeven door de stichting **Bewaar het Pand.**

ISSN nummer: 0166 - 4646

REDACTIELEDEN

Ds. A. van Heteren,

Ds. K. Hoefnagel en Ds. J.M.J. Kieviet

REDACTIE ADRES

Ds. A. van Heteren, Vlaak 10, 8321 RV Urk, T 0527-688978

E a.vanheteren@klikSAFE.nl

ABONNEMENTEN

P.J. Boers, Bergstoep 46C, 2959 AC Streefkerk. T 0184-669116

E pand@solcon.nl NL37 INGB 0000 7043 50 t.n.v.

Stichting Bewaar het Pand te Streefkerk.

Abonnementsprijs € 29,00,- per jaar.

Abonnementsprijs Verenigde Staten en Canada \$ 34,-per jaar.

Advertentietarieven op aanvraag.

Contactadres Canada:

D. Kleinjan Tel. 905-627-8556

mail: bewaarhetpand@hotmail.com

Abonnementen lopen van 1 januari t/m 31 december.

Een abonnement kan op elk moment ingaan en moet uiterlijk 1 december schriftelijk of per e-mail worden opgezegd.

Geef ons de Bijbel!

Studiebijbel
€ 60,-

Bijbel
€ 40,-

NT, Ps, Spr
€ 9,-

Kinderbijbel
€ 3,-

NL65 RABO 0301 9573 63
o.v.v. 'Najaarsactie'

'In Cuba is het heel moeilijk om aan een Bijbel te komen.'

www.sez.st/najaarsactie

Doneer nu

UW ADVERTENTIE IN KLEUR?*

Neem contact op met de administratie!

** Alleen mogelijk op de achterzijde.*